

- Hadi sasa katika somo letu tumepitia sehemu mbili za kwanza za kitabu cha Ufunuo, kulingana na jinsi Yohana alivyokigawanya kwa ajili yetu
 - Kwanza tulijifunza mambo ambayo Yohana aliyaona, ambayo yaliandikwa katika Sura ya 1.
 - Katika sura hiyo Yohana aliona maono ya Yesu aliyefufuka na akapokea utume wake wa kuandika kile anachokiona
 - Kutoka sura hiyo tulijifunza kwamba yaliyomo katika ufunuo huu yanaaminika
 - Kisha tukajifunza mambo “yaliyopo,” ambayo yalikuwa barua saba kwa makanisa zinazopatikana katika Sura ya 2-3.
 - Barua hizi zilijumuisha upande wa kinabii uliotabiri awamu saba ambazo Kanisa hupitia wakati wake duniani.
 - Tulipojifunza vipindi hivyo saba, tulijifunza kwamba kwa sasa tunaishi katika kipindi cha saba na cha mwisho: Laodikia
 - Sisi ni sehemu ya kanisa lililoasi, ambapo mafundisho ya uongo na kutoamini vimeenea sana
 - Kwa hiyo nyakati ambazo "zipo" zinaelezea kipindi cha historia wakati kanisa Lake lipo na hutumika kama kiunganishi kati ya Sehemu ya 1 na 3
 - Kanisa linaunganisha kipindi cha karne ya kwanza wakati Yohana alipopokea Ufunuo huu
 - Hadi matukio yanayotokea baada ya mambo haya, ikimaanisha matukio yanayofuata enzi ya Kanisa
 - Nyakati hizo bado hazijaanza na hapo ndipo tunapoelekea baadaye... Sehemu ya 3
- Lakini kabla hatujasonga mbele kwa wakati, tulianza safari ya kurudi nyuma kwa wakati ili kuelewa enzi na siku za mwisho.
 - Kwa sababu ili kuelewa jinsi Mungu anavyomaliza enzi yetu, ni lazima kwanza tuelewe jinsi - na kwa nini - alivyoanzisha enzi
 - Na kama tulivyojifunza, historia ya wakati wetu wa sasa inapatikana katika kitabu cha Danieli, hasa katika Sura ya 2 na 7.
 - Tulisoma Sura ya 2 katika darasa letu lililopita, na usiku wa leo tunafungua kwa somo la Sura ya 7
 - Sura zote mbili zinaelezea Enzi ya Mataifa, kipindi cha historia ambacho Mungu alikianzisha ili kuwahukumu watu wake Israeli
 - Jina hilo linaonyesha kusudi la enzi hii: ni kipindi cha historia ambapo Israeli itakuwa chini ya hukumu
 - Kuelewa kipindi hiki cha historia ni muhimu ili kuelewa matukio katika kitabu cha Ufunuo
 - Kwa sababu matukio ya Ufunuo ndiyo kilele na utimilifu wa enzi hii
 - Na mara kwa mara katika somo hili, tutarejea kwenye yale tunayojifunza katika sura hizi

- Yesu alituambia katika Luka 21 kwamba enzi yetu ya sasa inaitwa Enzi ya Mataifa na ingeonyeshwa na hali tatu kwa Israeli.
 - Enzi ya Mataifa inaisha kwa kugeuzwa kwa mambo matatu yaliyoianzisha
 - Kwanza, Israeli ingetiishwa kwa mamlaka za Mataifa
 - Pili, Wayahudi wangetawanyika nje ya nchi yao wakiwa uhamishoni katika mataifa mengine.
 - Tatu, jiji la Yerusalemu lingetekwa na kukaliwa (kwa viwango tofauti) na Mataifa
 - Kwa muda mrefu kama mambo haya matatu yanabaki kuwa kweli, Enzi ya Mataifa inaendelea
 - Danieli 2 ilikuwa muhtasari wa enzi iliyosimuliwa na sanamu iliyowakilisha ratiba ya falme nne ambazo zingetawala katika enzi hiyo.
 - Ya kwanza ilikuwa Babeli, ya pili ilikuwa Milki ya Umedi-Uajemi, ya tatu ilikuwa Milki ya Ugiriki
 - Na ufalme wa nne ulianza wakati Roma iliposhinda Milki ya Kigiriki
 - Picha ya mwisho katika ndoto ni jiwe lilioanguka kutoka mbinguni, bila kukatwa na mikono ya wanadamu, unaoharibu sanamu hiyo
 - Linaanguka miguuni pa sanamu, ikiwakilisha mwisho wa ratiba na mwisho wa enzi ya Mataifa (na utawala wa Mataifa juu ya Israeli)
 - Na kuanzisha ufalme mpya unaoijaza dunia nzima
 - Hii inaonyesha Yesu akija Duniani kumaliza Enzi ya Mataifa na kuanzisha Ufalme wa Kiyahudi
- Jambo kuu la kutambua kutoka Danieli 2, ni kwamba ili mradi tu tunamngojea Kristo, tuko katika kipindi cha utawala wa Mataifa juu ya Israeli.
 - Kinachorekebisha hilo si amani ya kisiasa katika mashariki ya kati, bali ni kurudi kwa Yesu
 - Katika Enzi ya Ufalme, Israeli itakuwa taifa kuu duniani, Wayahudi wote wataishi katika nchi yao
 - Na Yerusalemu itakuwa takatifu na kulindwa kutokana na unajisi wa Mataifa - sasa ni nyumbani kwa Yesu
- Usiku wa leo tunakaribia kuelewa kwa nini kile ambacho tumejifunza ni muhimu
 - Tunajua kwamba ufalme wa nne ndio muhimu sana kwa sababu unatuleta kwa Yesu
 - Zaidi ya hayo, ni ile tuliyo nayo leo kwa hiyo inafaa na inapaswa kuzingatiwa nasi
- Na kama ilivyotokea, hilo ndilo kusudi la Danieli 7, kutupa maelezo zaidi kuhusu Ufalme wa Nne na jinsi unavyoishia.

[Danieli 7:2](#) Danieli akanena, akisema, Niliona katika maono yangu wakati wa usiku; na tazama, hizo pepo nne za mbinguni zilivuma kwa nguvu juu ya bahari kubwa.

[Dan. 7:3](#) Ndipo wanyama wakubwa wanne wakatoka baharini, wote wa namna

mbalimbali.

[Dan. 7:4](#) Wa kwanza alikuwa kama simba, naye alikuwa na mabawa ya tai; nikatazama, hata mabawa yake akanyonyoka manyoya, akainuliwa katika nchi, akasimamishwa juu kwa miguu miwili kama mwanadamu; naye akapewa moyo wa kibinadamu.

[Dan. 7:5](#) Na tazama, mnyama mwingine, wa pili, kama dubu, naye aliinuliwa upande mmoja, na mifupa mitatu ya mbavu ilikuwamo kinywani mwake katika meno yake; wakamwambia mnyama huyo hivi, Inuka, ule nyama tele.

[Dan. 7:6](#) Kisha nikatazama, na kumbe! Mnyama mwingine, kama chui, naye juu ya mgongo wake alikuwa na mabawa manne kama ya ndege; mnyama huyo alikuwa na vichwa vinne; akapewa mamlaka.

- Kwa sababu ya Danieli 2, tunaweza kufupisha maono ya Danieli katika sura hii
 - Kama Danieli 2, maono haya ni taswira ya Enzi ya Mataifa na maelezo yanathibitisha waziwazi
 - Lakini badala ya sanamu inayoonyesha ratiba ya wakati, sasa tuna wanyama wanaowakilisha asili ya kila kipindi.
 - Na wanyama hufuatana vizuri na sura ya awali
 - Kwanza, tunaanza na simba, ambaye kama kichwa cha dhahabu katika sanamu yetu anawakilisha taifa la Babeli
 - Alama ya kitaifa ya Babiloni ya kale ilikuwa simba mwenye mabawa
 - Na katika magofu ya Babiloni ya kale, wanaakiolojia wamegundua sanamu ya simba yenye mabawa (yasiyopatikana)
 - Simba anasimama kama mwanadamu na ana akili ya mwanadamu, ambayo inaashiria mtu mwanzoni mwa enzi hii: Nebukadreza
 - Tutarudi kwenye maelezo haya baadaye
 - Pili, kuna dubu mwenye mbavu tatu, ambazo zinawakilisha Wamedi-Waajemi
 - Ufalme huo ulikuwa matokeo ya muungano wa Wamedi na Waajemi
 - Lakini Waajemi walikuwa ndio nguvu kuu katika muungano huo wakiwakilishwa na dubu aliyesimama kando kando
 - Ufalme ulifikia kilele chake kwa kushinda Lidia, Babilonia na Misri - mbavu tatu zilizoliwa na dubu
 - Mnyama wa tatu anawakilisha ufalme wa tatu, Milki ya Kigiriki
 - Milki ya Ugiriki ilisonga mbele haraka, kama chui, ikikamilisha upanuzi wake katika kipindi cha miaka minne tu.
 - Kwa hivyo, chui mwenye mabawa anawakilisha kasi ya ajabu ya ushindi wa Wagiriki
 - Na vichwa vinne na mabawa manne yanawakilisha ufalme uliogawanyika katika sehemu nne baada ya kifo cha Alexander Mkuu

- Hatimaye, tunafikia maelezo ya Danieli kuhusu ufalme wa nne

Dan. 7:7 Baadaye nikaona katika njozi ya usiku, na tazama, mnyama wa nne, mwenye kutisha, mwenye nguvu, mwenye uwezo mwingi, naye alikuwa na meno ya chuma, makubwa sana; alikula na kuvunja vipande vipande, na kuyakanyaga mabaki kwa miguu yake; na umbo lake lilikuwa mbali kabisa na wale wa kwanza, naye alikuwa na pembe kumi.

Dan. 7:8 Nikaziangalia sana pembe zake, na tazama, pembe nyingine ikazuka kati yao, nayo ilikuwa ndogo, ambayo mbele yake pembe tatu katika zile za kwanza zikang'olewa kabisa; na tazama, katika pembe hiyo mlikuwa na macho kama macho ya mwanadamu, na kinywa kilichokuwa kikinena maneno makuu.

- Na kama ilivyo katika Danieli 2, ufalme wa nne unavunja muundo
 - Tunakumbuka kutoka Danieli 2 kwamba ufalme wa nne ulianza na Roma lakini unakuwa muungano wa mamlaka za Mataifa baada ya muda.
 - Kwa pamoja, vipande hivi vya kile ambacho hapo awali kilikuwa ufalme mmoja vinapanga njama ya kufikia malengo ya enzi hiyo
 - Wanaitiisha Israeli, wakiwatawanya watu nje ya nchi na kudumisha udhibiti wa Yerusalemu
- Wakati katika kisa cha wanyama watatu wa kwanza Danieli aliwarejelea wanyama halisi, katika kisa hiki alikuwa hana uwezo wa kulinganisha.
 - Mnyama huyu ulikuwa wa kutisha sana na wa kuogofya kabisa.
 - Na kama vile sanamu, mnyama huyu wa nne hupona na kuvunja falme tatu zilizotangulia.
- Lakini sasa tunapata taarifa zaidi kuhusu ufalme huu kuanzia na pembe kumi juu ya mnyama huyu
 - Na zaidi ya wale kumi, sasa tunaona kutakuwa na mmoja wa kumi na moja, ambaye atatoka kati ya wale kumi.
 - Na angalia pembe hii ya kumi na moja imeonyeshwa kama mtu
 - Ana macho na mdomo wa mwanadamu
 - Hii inatukumbusha maelezo ya Danieli kuhusu simba, akisimama kama mtu mwenye akili ya mwanadamu
- Pia kumbuka kwamba Nebukadneza ndiye mtu pekee aliyepewa mamlaka juu ya dunia yote
 - Tunaona mpangilio kwamba wale wanaokuja mwishoni ni kama wale wanaokuja mwanzoni.
- Pembe hii ya kumi na moja itakapoonekana, itang'oa tatu kati ya kumi za awali na kisha kuchukua nafasi yake kama kiongozi wa kundi hilo.
- Kabla hatujaangalia pembe hii ya ziada, hebu tumalize maono

[Dan. 7:9](#) Nikatazama hata viti vya enzi vikawekwa, na mmoja aliye mzee wa siku ameketi; mavazi yake yalikuwa meupe kama theluji, na nywele za kichwa chake kama sufu safi; kiti chake cha enzi kilikuwa miali ya moto, na gurudumu zake moto uwakao.

[Dan. 7:10](#) Mto kama wa moto ukatoka ukapita mbele zake; maelfu wakamtumikia, na mamilioni wakasimama mbele zake; hukumu ikawekwa, na vitabu vikafunuliwa.

- Mwisho wa enzi hutokea kwa Mzee wa Siku kukaa kwenye kiti chake cha enzi katika kutawala na kuhukumu
 - Tunakumbuka kwamba sanamu iliishia vivyo hivyo, na jiwe (Kristo) Ambaye anatoka Mbinguni kusimamisha Ufalme
 - Kwa hiyo sasa Danieli anapata umakini wake ukivutiwa na mnyama huyo wa nne, kwa hiyo hapo ndipo sehemu iliyobaki ya sura inapoelekea kama tulivyotarajia

[Dan. 7:20](#) na habari za zile pembe kumi zilizokuwa kichwani mwake, na ile pembe nyingine iliyozuka, ambayo mbele yake zilianguka pembe tatu; yaani, pembe ile yenye macho, na kinywa kilichonena makuu, ambayo kuonekana kwake kulikuwa hodari kuliko wenzake.

[Dan. 7:21](#) Nikatazama, na pembe iyo hiyo ilifanya vita na watakatifu, ikawashinda;

[Dan. 7:22](#) hata akaja huyo mzee wa siku, nao watakatifu wake Aliye Juu wakapewa hukumu; na majira yakawadia watakatifu waumiliki ufalme.

- Pembe kumi zinatukumbusha "kumi" nyingine katika sanamu, ile ya vidole kumi vya miguu
 - Kwa sababu sanamu hiyo ilitupa ratiba, tunajua vidole vya miguu vinawakilisha mwisho wa Enzi ya Mataifa
 - Kwa hiyo tunaleta maarifa hayo hapa ili kuelewa kwamba pembe hizi kumi pia zinawakilisha mwisho
- Danieli anataka kujua kuhusu pembe kumi, lakini zaidi kuhusu pembe hii ya kumi na moja

[Dan. 7:23](#) Akanena hivi, Huyo mnyama wa nne atakuwa ni ufalme wa nne juu ya dunia, utakaokuwa mbali na falme zile zote, nao utaangamiza dunia yote, na kuikanyaga, na kuivunja vipande vipande.

[Dan. 7:24](#) Na habari za zile pembe kumi, katika ufalme huo wataondoka wafalme kumi; na mwingine ataondoka baada ya hao; naye atakuwa mbali na hao wa kwanza; naye atawashusha wafalme watatu.

[Dan. 7:25](#) Naye atanena maneno kinyume chake Aliye Juu, naye atawadhoofisha watakatifu wake Aliye Juu; naye ataazimu kubadili majira na sheria; nao

watatiwa mikononi mwake kwa nyakati tatu na nusu

[Dan. 7:26](#) Lakini hukumu itawekwa, nao watamwondolea mamlaka yake, kuipoteza na kuiangamiza, hata milele.

[Dan. 7:27](#) Na ufalme, na mamlaka, na ukuu wa ufalme, chini ya mbingu zote, watapewa watu wa watakatifu wake Aliye Juu; ufalme wake ni ufalme wa milele, na wote wenye mamlaka watamtumikia na kumtii.

- Kwa mara nyingine tena, tunaambiwa kwamba ufalme wa nne unavunja na kuvunja vipande vipande falme zilizotangulia
 - Kwa hiyo kipindi hiki cha nne cha enzi ni kipindi cha kuvunjika na kugawanya ulimwengu vipande vipande
 - Lakini vipande hivi vitapanuka na kuimeza dunia nzima, vikiungana kuwa ufalme mmoja
- Na hatimaye, itaongozwa na mtawala huyu wa kumi na moja kwa nyakati, wakati na nusu wakati
 - Marejeleo haya yasiyoeleweka kuhusu kipindi cha wakati ni mojawapo ya maeneo kadhaa tunayoona uhusiano dhahiri na Ufunuo
 - Neno hili linaonekana hapa na katika Ufunuo pekee, na kama lisingekuwa Ufunuo, tusingeweza kutafsiri maana yake.
 - Lakini katika Ufunuo tunajifunza kwamba neno hili linamaanisha miaka 3.5 (tutarudi kwenye hili baadaye)
 - Kwa hiyo mtawala huyu wa ulimwengu atapata udhibiti kamili juu ya dunia kwa kipindi hicho cha wakati
 - Lakini baada ya miaka 3.5, mamlaka na utawala wa kiongozi utachukuliwa na watakatifu wa Aliye Juu Zaidi wakati wa kuonekana Kwake.
 - Na ufalme huu mpya utakuwa wa milele
 - Kwa hiyo kwa muhtasari, tuna uthibitisho wa kile tulichojifunza katika Danieli 2, kwamba Enzi ya Mataifa itakuwa na falme nne.
 - Ufalme wa nne ndio muhimu zaidi kwa sababu unatufikisha kwenye mwisho wa enzi na kuwasili kwa Kristo.
 - Mwishoni mwa enzi, ulimwengu unatawaliwa na watawala kumi ambao hatimaye wanakuwa mtu mmoja anayetawala ulimwengu pamoja na wengine saba.
 - Kuna maelezo muhimu ambayo tumejifunza ambayo tunahitaji kukumbuka:
 - Tuna falme 10 kabla ya mtawala wa kumi na moja kuonekana
 - Hii inatuwezesha kukataa nadharia ambazo wengine wanazo kuhusu utambulisho wa mtawala huyu wa kumi na moja - kwani bado hatuna 10
 - Kurudi kwa Kristo mara ya pili kunasubiri mambo haya yatimizwe.
 - Kwa hiyo Danieli 7 ilisaidia kuthibitisha falme zilizowekwa katika Danieli 2
 - Umuhimu uliosisitizwa wa ufalme wa nne

- Inafichua jinsi ufalme wa nne unavyoishia: viongozi 10 ukiondoa 3 = 7 + 1
- Kwa hiyo hebu tuweke yote tuliyojifunza katika Danieli hadi sasa kwenye chati moja
 - Enzi ya Mataifa ni kipindi kirefu cha historia kinachoanza na Nebukadreza na kuendelea hadi Kuja kwa Pili kwa Kristo
 - Kuna hatua nne na hatua ya mwisho ndiyo sehemu muhimu katika fumbo hili kwani inaleta enzi ya milele na Ufalme.
 - Mwisho wa enzi hii unaonyeshwa na mabadiliko makubwa katika utawala kiasi kwamba sayari nzima itakuwa chini ya mamlaka ya wafalme kumi.
 - Na katika kipindi cha miaka 3.5 ya mwisho, wale kumi wanashindwa na mtu mmoja anayewaua watatu na kuwatesa waumini.
 - Anatawala hadi kurudi kwa Kristo
- Falme tatu za kwanza zimekuja na kuondoka, kwa hiyo sasa tuna tarehe za kihistoria ambazo tunaweza kuziongeza kwenye muhtasari wetu.
 - Na tarehe hizi zinatuuambia kwamba enzi ya kanisa ipo kabisa ndani ya ufalme wa nne.
 - Na ukweli huo unatupeleka kwenye swali la msingi: kanisa litadumu kwa muda gani ndani ya kipindi hiki?
 - Je, litaendelea kuwepo hadi mwisho wa enzi ya mataifa au litakoma kabla ya mwisho wa enzi?
 - Tulijifunza katika Sehemu ya 2 ya muhtasari wa Yohana wa Ufunuo kwamba kanisa litapitia vipindi saba katika uwepo wake na sasa tuko katika kipindi cha saba.
 - Kwa hiyo tunajua tunakaribia mwisho wa enzi ya kanisa
 - Lakini hilo halituuambii uhusiano uliopo kati ya mwisho wa kanisa na mwisho wa enzi ya Mataifa.
 - Hatuna maelezo kuhusu muda wa matukio yanayomaliza enzi hii
 - Kwa bahati nzuri, Danieli 9 inatupa muda wa matukio hayo na hebu tuweke kanisa katika mtazamo unaofaa.
 - Tutajifunza wakati huo katika sehemu nne kuanzia na kosa la Danieli

[Dan. 9:1](#) Katika mwaka wa kwanza wa Dario, mwana wa Ahasuero, wa uzao wa Wamedi, aliyetawazwa kuwa mfalme juu ya milki ya Wakaldayo;

[Dan. 9:2](#) katika mwaka wa kwanza wa kutawala kwake, mimi Danieli, kwa kuvisoma vitabu, nilifahamu hesabu ya miaka, ambayo neno la BWANA lilimjia Yeremia nabii, ya kuutimiza ukiwa wa Yerusalemu, yaani, miaka sabini.

- Danieli yuko katika mwaka wa kwanza wa Dario mwenye asili ya Umedi, jambo linalotuuambia kwamba himaya ya Babeli imeanguka kwa Wamedi na Waajemi
 - Hili lilitokea yapata miaka 69 baada ya taifa la Israeli kuchukuliwa mateka na Nebukadneza

- Danieli sasa ni mzee ambaye ametumia muda mwingi wa maisha yake Babeli
- Na siku hii anasoma "vitabu" ikimaanisha vitabu vya Maandiko Matakatiifu, na miongoni mwa vitabu hivyo anasoma Yeremia
- Inafurahisha kumuona nabii Danieli akimsoma nabii Yeremia, na inatukumbusha kwamba kila mtu anafaidika kwa kusoma Maandiko Matakatiifu.
 - Hata nabii anahitaji kusoma manabii wengine
 - Na kwa kweli, Yeremia alikuwa mtu wa wakati mmoja na Danieli, kwa hiyo inaonyesha jinsi Maandiko yalivyoeleweka haraka kuwa yamevuviwa
 - Danieli anakubali maandishi ya Yeremia kuwa Maandiko Matakatiifu miongo michache baadaye
- Lakini Danieli anapomsoma Yeremia anafanya makosa katika tafsiri
 - Wakati mwingine wa kutia moyo: Ikiwa Danieli anaweza kutafsiri vibaya Maandiko, sisi pia tunaweza...lakini lazima tuwe tayari kupokea marekebisho kutoka kwa Mungu
 - Danieli anasoma kwamba idadi ya miaka iliyotengwa kwa ajili ya kukamilisha ukiwa wa Yerusalemu ilikuwa miaka 70

[Yer. 25:11](#) Na nchi hii yote pia itakuwa ukiwa, na kitu cha kushangaza; nayo mataifa haya yatamtumikia mfalme wa Babeli miaka sabini.

[Yer. 25:12](#) Na itakuwa miaka hiyo sabini itakapotimia, nitamwadhibu mfalme wa Babeli, na taifa lile, asema BWANA, kwa sababu ya uovu wao, na nchi ya Wakaldayo pia; nami nitaifanya kuwa ukiwa wa milele.

- Kumbuka, Nebukadneza alipomaliza kuivamia nchi, mji ulikuwa ukiwa kihalisi
- Kuta zilikuwa zimeanguka, hekalu lilibomolewa na kila Myahudi aliwekwa nje ya nchi... hakuna aliyebaki kulingana na Ezekieli
- Yeremia anasema ukiwa wa Yerusalemu ungedumu kwa miaka sabini, na hilo lazima lilimfanya Danieli akumbuke Andiko lingine.
 - Tazama Danieli anasema alikuwa akisoma katika vitabu (kwa wingi), kwa hiyo alikuwa akisoma Maandiko mengine pia.
 - Huenda alikuwa akisoma Mambo ya Walawi 26
 - Katika sura hiyo, Bwana aliahidi kuwaweka Israeli nje ya nchi ikiwa wangekiuka sharti la sabato ya ardhi.

[Mambo ya Walawi 26:32](#) Nami nitaitia hiyo nchi ukiwa; na adui zenu watakaokaa huko wataistaajabia.

[Mambo ya Walawi 26:33](#) Nanyi nitawatapanyatapanya katika mataifa, nami nitaufuta upanga nyuma yenu; na nchi yenu itakuwa ni ukiwa, na miji yenu maganjo.

[Mambo ya Walawi 26:34](#) Hapo ndipo nchi itakapozifurahia Sabato zake, wakati itakapokuwa hali ya ukiwa, nanyi mtakapokuwa katika nchi ya adui zenu;

ndipo nchi itakapopumzika, na kuzifurahia Sabato zake.

- Katika sheria, taifa la Israeli lilitakiwa kuiacha nchi bila kupandwa kila mwaka wa saba.
 - Hii iliruhusu ardhi kupumzika, jambo lililoboresha mavuno ya baadaye
 - Ili kuhakikisha watu wanapata chakula cha kutosha katika mwaka huo wa saba, Bwana alitoa mavuno maradufu katika mwaka wa sita.
 - Lakini baada ya muda watu walisahau sheria na kulima miaka yote saba
 - Uasi huu uliendelea kwa muda...muda mrefu...kwa miaka 490 hadi Israeli ilipodaiwa ardhi miaka 70 ya sabato ya kupumzika.
 - Na Bwana aliahidi katika Mambo ya Walawi 26 kwamba angewatoa Israeli nje ya nchi kwa miaka 70 kama adhabu na kuiacha nchi ipumzike.
 - Baada ya nchi "kufurahia" miaka yake sabini ya mapumziko, ndipo watu wa Israeli wangeruhusiwa kurudi katika nchi hiyo.
 - Hivyo Danieli aliunganisha mambo hayo na kufikia hitimisho kwamba miaka 70 ya Israeli katika Babeli ilikuwa ndiyo wakati uliowekwa wa adhabu hiyo.
 - Na kwa kuwa miaka 70 ilikuwa karibu kuisha, basi watu wake walikuwa karibu kuachiliwa huru na kuruhusiwa kurudi Israeli.
 - Na Danieli alikuwa sahihi katika dhana hiyo
 - Baada ya miaka michache, nafasi ya Dario ingechukuliwa na Koreshi, na Koreshi angetoa amri ya kuwaruhusu Israeli kurudi katika nchi hiyo.
 - Yeremia alibainisha kwamba kipindi cha mapumziko ya nchi kilikuwa miaka 70, lakini Danieli alidhania kupita kiasi kuhusu kipindi hicho
 - Hasa, Danieli alidhani kwamba miaka 70 ilikuwa wakati wote wa Enzi ya Mataifa inayowakilishwa na sanamu
 - Danieli alidhani kwamba mara tu Israeli itakapokuwa imelipa adhabu yake huko Babeli na kurudi katika nchi hiyo, Ufalme ungefika pia.
- Na tunajua hili kwa sababu ya kile Danieli anachofanya baadaye....

[Dan. 9:3](#) Nikamwelekezea Bwana Mungu uso wangu, ili kusihi kwa maombi, na dua, pamoja na kufunga, na kuvaa nguo za magunia na majivu.

[Dan. 9:4](#) Nikamwomba BWANA, Mungu wangu, nikaungama, nikasema, Ee Bwana, Mungu mkuu, mwenye kutisha, ashikaye maagano na rehema kwao wampendao, na kuzishika amri zake;

[Dan. 9:5](#) tumefanya dhambi, tumefanya ukaidi, tumetenda maovu, tumeasi, naam, hata kwa kuyaacha maagizo yako na hukumu zako;

- Danieli anaanza sala ndefu ya kukiri katika hatua hii, akiomba si kwa ajili yake mwenyewe tu bali kwa ajili ya taifa zima
 - Anatarajia Enzi ya Mataifa kuisha na Ufalme kuanza

- Na ili kusaidia kuendeleza mchakato huo, Danieli anaanza maombi ya ungamo
- Kwa nini alihisi hitaji la kuomba kwa njia hiyo?
- Kwa sababu ya kitu ambacho Danieli alikumbuka kutoka kwingineko katika Mambo ya Walawi 26

[Mambo ya Walawi 26:40](#) Nao wataukiri uovu wao, na uovu wa baba zao, katika maasi yao waliyoasi juu yangu, tena kwa kuwa wameendelea kunifanyia kinyume,

[Mambo ya Walawi 26:42](#) ndipo nitakapokumbuka agano langu pamoja na Yakobo, tena agano langu na Isaka, tena agano langu na Abrahamu nitalikumbuka; nami nitaikumbuka nchi hiyo.

- Katika Mambo ya Walawi 26 Bwana anawaita Israeli kukiri dhambi zao dhidi yake kwa kukiuka Agano la Kale, ikiwa ni pamoja na kupuuza sabato ya ardhi.
 - Lazima waungame dhambi zao na dhambi ya kutotii kwa mababu zao kwa kutenda kwa uadui dhidi ya Mungu
 - Uadui huo unarejelea kukataliwa kwa Yesu na Israeli katika kuja kwake mara ya kwanza.
- Ikiwa kizazi kijacho cha Israeli kitaungama haya, basi Bwana atakumbuka ahadi zake kwa Ibrahimu, Isaka na Yakobo.
 - Kwa maneno mengine, Israeli itakapotubu kwa kukiuka Agano la Kale, watapokea Ufalme ulioahidiwa
 - Ahadi ya Ufalme inapatikana katika Agano la Ibrahimu
 - Na hapa Bwana anaweka wakati kwa Israeli kupokea agano hilo
 - Agano la Ibrahimu halina masharti...Mambo ya Walawi 26 inafafanua tu wakati wa kutimizwa kwake
- Kwa hiyo Danieli aliposoma maneno haya, alitambua kwa usahihi kwamba miaka 70 ya utumwa wa Israeli huko Babeli ilikuwa adhabu kwa kupuuza kwao sabato ya ardhi.
 - Lakini pia alidhani kimakosa kwamba miaka hiyo 70 iliashiria mwisho wa Enzi ya Mataifa na kuja kwa Ufalme.
 - Kwa hiyo Danieli anaanza kushiriki katika sala ya kitaifa ya maungamo akitumaini kuileta Ufalme
 - Daniel ana wazo sahihi lakini wakati si sahihi
 - Mwisho wa enzi ya Mataifa, kwa kweli, utaisha na taifa la Israeli kumgeukia Mungu na kukiri dhambi zao kama Mambo ya Walawi yanavyotaka
 - Lakini wakati huo haukutokea katika siku za Danieli, ni wazi...bado haujatokea
 - Kwa hiyo kosa la Danieli linamsukuma Bwana kurekebisha kosa la Danieli kwa kumtuma malaika Gabrieli kumpa Danieli mtazamo sahihi
 - Na katika mchakato huo, tunapata majibu ya maswali yetu kuhusu wakati wa

mwisho wa enzi na uhusiano wake na kanisa.

Dan. 9:20 Basi hapo nilipokuwa nikisema, na kuomba, na kuiungama dhambi yangu, na dhambi ya watu wangu Israeli, na kuomba dua yangu mbele za BWANA, Mungu wangu, kwa ajili ya mlima mtakatifu wa Mungu wangu;

Dan. 9:21 naam, nilipokuwa nikinena katika kuomba, mtu yule, Gabrieli, niliyemwona katika njozi hapo kwanza, akirushwa upesi, alinigusa panapo wakati wa dhabihu ya jioni.

Danieli 9:22 Akaniagiza, akaongea nami, akasema, Ee Danieli, nimetokea sasa, ili nikupe akili upate kufahamu.

Dan. 9:23 Mwanzo wa maombi yako ilitolewa amri, nami nimekuja kukupasha habari; maana wewe unapendwa sana; basi itafakari habari hii, na kuyafahamu maono haya.

- Danieli alipokuwa akiomba, Bwana anamtuma Gabrieli kumpa Danieli ufahamu na uelewa
 - Hapa kuna uelewa sahihi wa mpango wa Mungu kwa Enzi ya Mataifa

Dan. 9:24 Muda wa majuma sabini umeamriwa juu ya watu wako, na juu ya mji wako mtakatifu, ili kukomesha makosa, na kumaliza dhambi, na kufanya upatanisho kwa ajili ya uovu, na kuleta haki ya milele, na kutia mhuri maono na unabii, na kumtia mafuta yeye aliye mtakatifu.

- Gabrieli anamwambia Danieli kwamba majuma sabini yametengwa kwa ajili ya watu wa Danieli, si miaka 70 tu
 - Lakini wiki sabini haziwezi kuwa sahihi...ni chini ya miaka 70
 - Na mkanganyiko huo ni matokeo ya chaguo baya la tafsiri katika Biblia yangu ya Kiingereza
- Neno halisi kwa Kiebrania ni *shavat*, ambalo limetafsiriwa kihalisi kama "saba"
 - Kwa hiyo Gabrieli alisema kwamba wakati wa watu wa Danieli na wa jiji la Yerusalemu ungekuwa 70 sevens = 490
 - Lakini 490 ya nini?
 - Siku, wiki, miezi au miaka?
 - Kwa kweli hitimisho pekee ni miaka
- Gabrieli anapasua kiputo cha Danieli akisema kwamba Enzi ya Mataifa ingedumu miaka 490
 - Lakini hilo linawezaje kuwa kweli? Tayari tumepita miaka 490 na bado enzi bado inaendelea?
 - Hatujawaona wafalme kumi, hatujaona kiongozi hata mmoja wa dunia akiendesha dunia nzima

- Na hakika hatujamwona Bwana akirudi kuanzisha Ufalme Wake
- Inageuka kuwa miaka 490 inahesabiwa kwa njia ya kipekee, na Gabrieli anatupa njia ya kuhesabu miaka hiyo katika kifungu kinachofuata.

Dan. 9:25 Basi ujue na kufahamu, ya kuwa tangu kuwekwa amri ya kutengeneza na kuujenga upya Yerusalemu hata zamani zake masihi aliye mkuu; kutakuwa na majuma saba; na katika majuma sitini na mawili utajengwa tena pamoja na njia kuu zake na handaki, naam, katika nyakati za taabu.

Dan. 9:26 Na baada ya yale majuma sitini na mawili, masihi atakatiliwa mbali, naye atakuwa hana kitu; na watu wa mkuu atakayekuja watauangamiza mji, na patakatifu; na mwisho wake utakuwa pamoja na gharika, na hata mwisho ule vita vitakuwapo; ukiwa umekwisha kukusudiwa.

Dan. 9:27 Naye atafanya agano thabiti na watu wengi kwa muda wa juma moja; na kwa nusu ya juma hiyo ataikomesha sadaka na dhabihu; na mahali pake litasimama chukizo la uharibifu; na hivyo, hata ukomo, na ghadhabu iliyokusudiwa imemwagwa juu yake mwenye kuharibu.

Ni muhimu kuangalia slaidi zinazoambatana na kozi hii ili kuelewa jinsi ya kutafsiri kifungu hiki lakini kinachofuata ni muhtasari:

- Saba 70 za Daniel zinahesabiwa katika vitalu vitatu
 - Kitalu cha kwanza kinaanzia wakati wa kutoa amri ya kujenga upya mji hadi ujenzi utakapokamilika.
 - Sehemu hiyo ya kwanza huchukua saba 7 au miaka 49
- Kitalu cha pili kinaanzia ujenzi mpya wa mji hadi Masihi
 - Kipindi hicho cha pili ni wiki 62 au miaka 434 na kinaishia na Masihi "akikatiliwa mbali"
 - Sasa tunaelewa kwamba kukatwa kunamaanisha kifo cha Yesu msalabani
 - Jumla ya miaka kuanzia amri hadi kifo cha Masihi itakuwa 69 saba au miaka 483.
- Katika hatua hiyo bado hatuna kipindi cha miaka saba cha kukomesha Enzi ya Mataifa
 - Katika mstari wa 27 tunaona kipindi cha mwisho cha miaka saba kikianza na agano
 - Lakini cha kufurahisha ni kwamba, tukio hilo halihusiani na kipindi cha awali cha wakati
 - Hakuna neno linalounganisha linalopendekeza kwamba mwanzo wa kizuizi hicho cha mwisho unaambatana na saba 69 zilizopita
 - Hivyo, hiyo ina maana kwamba saba za mwisho zinaanza wakati usiojulikana
 - Hii ina maana kwamba kuna mapumziko au kusimamishwa katika ratiba
 - Hii inaeleweka kwa sababu tunajua kwamba miaka mingi imepita
- Katika mst.27 tunaambiwa kwamba kipindi cha kusitishwa au mapumziko kinamalizika kwa kutolewa kwa mkataba kati ya mmoja na wengi kwa kipindi kimoja cha miaka saba.

- Mara tu Agano hilo litakapotiwa saina, kipindi cha kusitishwa kinamalizika na kuanza kwa miaka saba ya mwisho.
 - Mwishoni mwa kipindi hicho cha miaka saba, "mmoja" huangamia kabisa na enzi huisha
 - Hivyo basi, nani ndiye "mmoja" na nani ni "wengi" katika mkataba huu?
- "Wengi" lazima wawe Israeli, kwa sababu athari ya agano ni kuruhusu sadaka ya nafaka na dhabihu
 - Wayahudi pekee ndio wanaoshiriki katika vitendo hivyo
 - Kwa hiyo ni mantiki kudhani kwamba Israeli ndiyo wengi wanaoingia katika makubaliano kwa athari hiyo
 - Na kuna "mmoja" atakayefanya mazungumzo hayo na Israeli.
- Kwa kuwa "mmoja" hakutajwa katika maandishi, lazima arejeele mtu ambaye tayari anajulikana na Danieli
 - Na kwa kuwa hili linatokea mwishoni mwa enzi, linatuongoza kuhitimisha kwamba "mmoja" atakuwa pembe ndogo
 - Huyo anajitokeza na hatimaye anatawala dunia miaka 3.5 kabla ya mwisho wa enzi
 - Wakati pembe hiyo ya kumi na moja inapofanya agano na Israeli, saa inaanza na enzi inaingia katika miaka yake 7 ya mwisho
- Sasa kanisa linaingia wapi katika mpango huu?
 - Paulo anatuambia katika Warumi 11 kwamba kusimamishwa kwa ratiba hiyo kunafanywa kuwa muhimu na kanisa

Warumi 11:7 Imekuwaje basi? Kitu kile ambacho Israeli alikuwa akikitafula hakukipata; lakini wale waliochaguliwa walikipata, na wengine walitiwa ugumu.

Warumi 11:11 Basi nasema, Je! Wamejikwaa hata waanguke kabisa? La hashu! Lakini kwa kosa lao wokovu umewafikia Mataifa, ili wao wenyewe watiwe wivu.

Warumi 11:25 Kwa maana, ndugu zangu, sipendi msijue siri hii, ili msijione kuwa wenye akili; ya kwamba kwa sehemu ugumu umewapata Israeli, mpaka utimilifu wa Mataifa uwasili.

- Wakati wa kuja kwa Kristo kwa mara ya kwanza, taifa hilo lilifanywa kuwa na ugumu na Bwana mbali na mabaki ya waumini
 - Lakini kikwazo hiki kilichokusudiwa na Mungu kwa Israeli hakikukusudiwa kuwaangamiza
 - Badala yake, walifanywa wagumu (walizuliwa kumpokea Kristo) ili wokovu uweze kuwafikia Mataifa

- Na Mungu alikuwa mwadilifu katika kuwatia watu wake ugumu kwa njia hii kwa sababu ya masharti ya Agano la Kale.
 - Mkataba huo wa agano (ambao Israeli waliuingia kwa hiari) ulihitaji adhabu kutoka kwa taifa hilo ikiwa wangeshindwa kushika Sheria
 - Adhabu hizo zinaonekana kama Enzi ya Mataifa, zikifikia kilele katika kipindi cha mwisho cha miaka saba chini ya mamlaka ya Mataifa mmoja.
 - Enzi hii ni kwa ajili ya Israeli hasa kwa sababu ya masharti ya Agano la Kale
- Bwana anatumia makubaliano hayo kuwaweka Israeli chini ya hukumu kwa muda huku Injili ikiwaendea Mataifa, Enzi ya Kanisa
 - Kwa hiyo Enzi ya Mataifa inaongezwa kwa kipindi kisichojulikana wakati huu wa mapumziko huku Bwana akitoa nafasi kwa kanisa.
 - Na ni baada tu ya utimilifu (au idadi kamili) ya wale walio katika Kanisa kuja ndipo Bwana anarudi kukamilisha neno Lake na Israeli.
- Pia, tunajifunza kwamba miaka 490 huhesabu muda baada ya sabato za ardhi
 - Kumbuka, Yeremia alisema Israeli ingekuwa nje ya nchi kwa muda wa kutosha ili nchi ifurahie sabato kamili kwa miaka 70.
 - Kwa hiyo walipokuwa Babeli hakuna mtu aliyelima ardhi ya Israeli
 - Kipindi hicho cha miaka sabini kinawakilisha saba 10
 - Kisha amri ikatolewa ya kuwaruhusu Israeli kurudi na kujenga upya mji, na hili ndilo lililoanza kuhesabu muda wa majuma 70.
 - Kwa hiyo majuma sabini yaliteuliwa kwa sababu tofauti kabisa, na sababu hizo zilitolewa kwetu na Gabrieli pia.

Dan. 9:24 Muda wa majuma sabini umeamriwa juu ya watu wako, na juu ya mji wako mtakatifu, ili kukomesha makosa, na kumaliza dhambi, na kufanya upatanisho kwa ajili ya uovu, na kuleta haki ya milele, na kutia mhuri maono na unabii, na kumtia mafuta yeye aliye mtakatifu.

- Sababu hizo sita huwa mada ya majadiliano ya baadaye, lakini kwa sasa inatosha kujua kwamba 490 inahesabu seti tofauti ya malengo
- Kwa ujumla, vyote viwili vinalingana na urefu wa muda wa Enzi ya Mataifa: saba 80
 - Kumi ni idadi ya ushuhuda, na kwa saba 10 taifa lilikuwa nje ya nchi
 - Huo ulikuwa ushuhuda kwamba Mungu angeipa nchi sabato yake
 - Na saba ni idadi ya kukamilika
 - Kwa hiyo saba 70 zitatumika kukamilisha mwisho wa dhambi ya Israeli chini ya Agano la Kale
- Na kwa ujumla, jumla ni 80, na namba 8 ni namba ya mwanzo mpya
- Kwa hiyo hebu tupitie yale tuliyojifunza kutoka kwa Danieli
 - Enzi ya Mataifa ni kipindi cha muda kinachowahukumu Israeli kwa kutotii kwao

chini ya Agano la Kale

- Ilianza na Babeli
 - Inahitimisha na kiongozi mmoja wa dunia
 - Hudumu kwa miaka 490, lakini inajumuisha kipindi cha mapumziko
 - Wakati utimilifu wa Mataifa utakapoingia, ndipo “saba” za mwisho zinaweza kuanza
- Wiki ijayo tutaanza kutazama "mambo yanayotokea baada ya mambo haya"
 - Lakini kwanza tutaangalia kwa mara ya mwisho tofauti kati ya Enzi ya Kanisa na kinachofuata, ili tuweze kuelewa jinsi Enzi ya Kanisa inavyofikia hitimisho (na kwa nini)
 - Na tutaangalia mwanzo wa saba za mwisho kati ya saba 70 za Danieli